

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811
ББК 81.2р.
А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №5 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 173 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування іноомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної іноомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

3. Коваль А. Слово про слово. Київ, 1986. 89 с.
4. Капелюшний А. Практична стилістика української мови. Львів, 2001. 224 с.
5. Григораш А. Фразеологія і стиль. Київ, 1991. 136 с.
6. Англо-український фразеологічний словник / укладач К.Баранцев. Київ, 1969. 1052 с.

Надія СМОЛКЕВИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Ірина ТУРЧИН,

кандидат педагогічних наук, в.о. доцента

(Львівський національний аграрний університет)

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

***Анотація.** У статті проаналізовано інтернаціоналізацію у вищій освіті, що спричинена глобалізаційними процесами. Охарактеризовано мультикультуралізм, як визначальну ознаку сучасного освітнього простору. Визначено головні передумови забезпечення розвитку мультикультурної компетентності для учасників освітнього процесу. Описано процес та результати навчання на основі принципу мультикультуралізму, що передбачає дотримання стандартів професійної діяльності у мультикультурному середовищі.*

***Ключові слова:** мультикультуралізм, інтернаціоналізація, мультикультурна компетентність, диверситивність, університети США.*

MULTICULTURALISM IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE

Abstract. *The article analyzes the internationalization in higher education caused by globalization processes. Multiculturalism is characterized as a defining feature of modern educational space. The main prerequisites for ensuring the development of multicultural competence for participants in the educational process have been explored. The process and results of learning based on the principle of multiculturalism, which complies with the standards of professional activity in a multicultural environment have been studied.*

Keywords: *multiculturalism, internationalization, multicultural competence, diversity, US universities.*

Мультикультуралізм у освіті спричинений інтернаціоналізацією освітнього простору, незворотним результатом становлення економіки, що базується на знаннях (*англ.* knowledge-based economy). Такі визначальні чинники у розвитку ЗВО, як мультикультуралізм, диверсифікація, експансія, приватизація, також впливають на посилення міжнародних зв'язків та інтернаціоналізацію університетів в усьому світі [1, 159].

Проаналізувавши думки американських вчених про мультикультуралізм (наприклад, Arredondo and Arciniega, 2001; Banks & Banks, 2010; Daniels and Ivey, 2007; Minami, 2009, Spencer-Rodgers, 2010, Sue and Sue, 2013), можемо стверджувати, що вони розглядають його як расове, етнічне та культурне розмаїття, зосереджуючись в основному на азіатських, африканських, латиноамериканських та індіанських групах. Автори розвивали прогресивні ідеї, оскільки саме американське суспільство є мультикультурним. Вчені вважають, що мультикультурна компетентність є життєво важливою для консультивання та навчання диверситивних груп, тобто студентів різного етнічного та культурного походження, які мають не тільки різний світогляд, та й шкільну підготовку і розглядають її як чотирикомпонентну модель. Вона включає тривимірні установки (афективні, поведінкові та когнітивні) до расових, етнічних чи інших

меншин; самоусвідомлення свого культурного походження (особисті переконання, цінності, упередження тощо) [12] та усвідомлення інших людей як індивідуальних культурних особистостей, оскільки культурне походження людини впливає на міжособистісні стосунки, які включають очікування, світогляд та спосіб пошуку вирішення проблемних ситуацій у незнайомому диверситивному середовищі [4]; знання про три аспекти: головні мультикультурні проблеми у групі, де працює радник чи викладач, різні культури та конкретна підтримка певної меншини освітнім закладом, суспільством, що може підвищити ефективність консультування та результати навчання; та навички, що включають два основних підкомпоненти: навички консультування чи організації навчального процесу керуючись принципом мультикультуралізму, щоб бути культурно компетентними і ефективно працювати зі студентами з різних культурних груп, з різним світоглядом [6] та навички застосування відповідних стратегічних, міжкультурних, мультикультурних, комунікативних компетенцій в організації навчального процесу для диверситивних груп та співробітництва з громадою (включення у навчальний процес так зване громадянське навчання, що поширене в університетах США) для досягнення запланованих освітніх цілей [10, 12].

Біста та Фостер (Bista & Foster, 2016) виокремлюють три головні причини, які заохочують мобільну молодь навчатися за кордоном. Це «нижчий рівень освітніх послуг на батьківщині, комерційна цінність освіти за кордоном для майбутньої кар'єри й отримання досвіду в іншій країні і культурі» [1, 184]. Вважаємо, що доцільно є додати ще два важливі чинники: покращення комунікативних умінь з іноземної мови та розвиток навичок співпраці у мультикультурному середовищі, щоб бути конкурентоспроможними на глобальному ринку праці.

Погоджуємося з думкою Альтбаха та Найт (Altbach & Knight, 2007) щодо того, що глобалізація та інтернаціоналізація – пов'язані між собою процеси, хоча й мають певні розбіжності. Глобалізація – це контекст економічних і наукових тенденцій, які є частиною реальності XXI ст. Водночас інтернаціоналізація охоплює політику та практику ЗВО, щоб відповідати глобальним академічним

тенденціям [3]. На їхню думку, інтернаціоналізація освіти на рівні закладу – це «процес інтеграції міжнародних і культурних аспектів у навчання, дослідженнях і діяльності установи». Вона зазначає, що інтернаціоналізація змінює вищу освіту, а глобалізація – світ інтернаціоналізації [7, 8].

Основними принципами інтернаціоналізації вищої освіти є принцип мультикультуралізму, акцент на глобальній та міжкультурній обізнаності у навчальних цілях; процес глобалізації освітніх програм [7, 5–12]. Мультикультуралізм як ознака освітнього простору вимагає передусім толерантності до расових, етнічних, релігійних, світоглядних відмінностей, а також уміння співіснувати з іншими, не порушуючи їхні права та свободи.

Принцип мультикультуралізму у професійній практиці викладача передбачає дотримання стандартів професійної діяльності у мультикультурному середовищі; тлумачення конкретних галузевих термінологій у різних мовних культурних контекстах, використання навчальних матеріалів, якими послуговуються учасники освітнього процесу, написані вченими з різних країн і які висвітлюють міжнародну перспективу предмета або дослідження міжнародних тем і проблем; статті з міжнародних журналів та газет; іноземні фільми, телебачення і радіомовлення; міжнародні веб-сайти; міжнародна статистика.

Варто наголосити на тому, що професійний розвиток забезпечують на території кампуса: семінари та програми підвищення кваліфікації допомагають викладачам здобути мультикультурну компетентність і застосовувати її на практиці [2].

Для підтримки мультикультуралізму кампуси університетів повинні бути забезпечені необхідною інфраструктурою з відповідними навчальними центрами. Тому важливо, щоб студенти та викладачі мали можливість відвідувати лекції учених і практиків з міжнародним досвідом (персонально або віртуально); відвідувати місцеві відділення міжнародних акціонерних компаній та інші організації, що займаються міжнародною діяльністю; брати участь у житті кампуса і місцевих заходах з міжнародною складовою (музейні експозиції, концерти, фестивалі тощо), конференціях та дебатах щодо вирішення питань з

різних культурних перспектив; аналізувати та інтерпретувати ЗМІ інших країн, студентських презентацій для реальної чи модельованої міжнародної / міжкультурної аудиторії; аналізувати міжнародну статистику, проводити чи брати участь у відео конференціях, працювати над проектами в групах за участю команд, що складаються зі студентів – представників різних культур, співпрацювати у мультикультурному середовищі.

До основних результатів навчання на основі принципу мультикультуралізму належать: інтеграція інтернаціоналізованого змісту зі змістом дисципліни; знайомство з культурами інших країн і регіонів; оцінка важливості культурного компонента і контексту в процесі ухвалення рішень; підвищення інформованості про власну культурну ідентичність та обізнаність щодо інших культур, повага та толерантність до культурних цінностей та переконань людей з інших культур, тощо.

Співпраця та партнерство повинні відповідати місії закладу, його цілям і фактичним ресурсам та здійснюватися на основі укладення офіційних угод. Інформацію щодо міжнародної діяльності у сфері освіти висвітлюють на сайті ЗВО, що є загальною практикою університетів США.

Серед фактів міжнародної діяльності ЗВО США, що сприяють покращенню у студентів мультикультурних знань та навичок, є надання їм можливостей навчатися в іншій країні упродовж семестру, навчального року чи у літній період. Також вони можуть їхати на навчання за короткостроковими програмами вивчення мов, стажування чи робочими програмами. Популярними серед студентів американських університетів є такі країни: Австралія, Велика Британія, Коста-Рика, Італія, Іспанія. ЗВО підтримують також міжнародні програми обміну для викладачів [9].

З другого боку, студенти з усього світу, які навчаються у США, також сприяють розвитку американської науки та техніки, проведенню досліджень, забезпечують міжкультурну обізнаність та інші міжнародні перспективи у процесі навчання для американських студентів, допомагаючи підготувати їх до глобальної кар'єри [8].

Ми стверджуємо, що розвиток глобальної вищої освіти має ґрунтуватися на повазі кожної етнічної спільноти; формування академічної спільноти, об'єднаної спільною метою навчально-пізнавальної діяльності; ідеї особистісного розвитку молоді з урахуванням її культурної різноманітності; та спрямованості на подолання авторитаризму в усіх сферах системи освіти. Мультикультурна освіта передбачає відповідну розробку освітньої політики, програм, змісту освіти; встановлення доброзичливого психологічного й морального клімату та доброзичливих стосунків між усіма учасниками навчально-виховного процесу на всіх рівнях.

Список використаних джерел

1. Смолікевич, Надія Романівна. Організаційно-педагогічне забезпечення адаптації іноземних студентів в університетах США. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 301 с. Режим доступу: <https://lpnu.ua/spetsrady/k-3505224/smolikevych-nadiia-romanivna> (Дата звернення: 02.10.2021).
2. ACE: American Council on Education. Comprehensive Internationalization: Collaboration and Partnerships. 2017. URL: <http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Comprehensive-Internationalization-Collaboration-andPartnerships.aspx> (Дата звернення: 12.09.2021).
3. Altbach, P. G. & Knight, J. The internationalization of higher education: motivations and realities // *Journal of Studies in International Education*, 11, 3–4, 2007. Pp. 290–305.
4. Arredondo, P, Arciniega, M. Strategies and techniques for counselor training based on the multicultural counseling competencies // *Journal of Multicultural Counseling & Development*, 29, 2001. Pp. 263-273.
5. Banks, J., & Banks, C. *Multicultural education: Issues and perspectives* (7th ed.). New York, NY: Wiley. 2010.
6. Daniels, T., Ivey, A. *Microcounseling: making skills training work in a multicultural world*. Springfield: Charles C Thomas Publisher, LTD. 2007.

7. De Wit, H. Internationalization of Higher Education in Europe and its assessment, trends and issues. NVAO Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie. 2010.
8. IIE. International Students in the United States. Open Doors 2017 Executive Summary. URL: <https://www.iie.org/Why-IIE/Announcements/2017-11-13-Open-Doors-2017-Executive-Summary> (Дата звернення: 21.09.2021).
9. Marian at a Glance. URL: www.marianuniversity.edu (Дата звернення: 12.09.2021)
10. Minami, M. Role of Attitude in Multicultural Counselling Competency. World Cultural Psychiatry Research Review, 4(1), 2009. Pp. 39-46.
11. Spencer-Rodgers, J., Williams, M. J., & Peng, K. Cultural Differences in Expectations of Change and Tolerance for Contradiction: A Decade of Empirical Research // Personality and Social Psychology Review, 14 (3), 2010. Pp. 296–312.
12. Sue D. W., Sue D. (2013). Counselling the culturally diverse: Theory and practice (6th ed.). New York, NY: John Wiley. 2013.

Оксана ФЕДИШИН,
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ

Статтю присвячено професійно орієнтованому читанню іноземною мовою в немовному закладі вищої освіти, визначені окремі компоненти інтенсивного навчання читання. Досягнення комунікативної компетентності можливе лише за умови вивчення граматичного матеріалу та шляхи його освоєння. Проаналізовано в підручниках з іноземної мови граматичний матеріал,